

Panssarimuseon kuusi vuosikymmentä

Panssarimuseo ei tule eikä saa tulla valmiiksi koskaan

Simo Hautala
Panssarimuseon johtaja

Perustaminen ja ensivuosisikymmenet - Panssarikilta valaa museon kivijalan

Panssarimuseo sijaitsee Hattulan kunnassa alueella, joka aikanaan tunnettiin Parolanharjuna. Harjun rinteeltä avautuu hieno näköala alapuolella siintävälle Lehijärvelle. Kenties se olikin syynä siihen, että männyntuoksukselle tontille oli pystytetty jyrkää hirsirakennus täysihoitolaksi. Tähän edullisesti sijaitsevaan Viertolan tilaan iski silmänsä myös Panssarin kannatusyhdistys 50-luvun lopulla etsiessään soveliaista paikkaa suomalaiselle panssarimuseolle. Oli nimittäin päätetty ryhtyä sanoista tekoihin ja tallentaa panssari- sekä panssarintorjuntajoukkojen historiaa jälkipolville.

Kaukaa viisaan yhdistyksen päättäjät silloisen puheenjohtajansa evl Martti Frickin johdolla oivalsivat, että museon pystyttämiseen tarvittaisiin materiaalia ja hengen lisäksi myös rahaa. Rinteessä jo olevan Piilopirtin yläkerta suunniteltiin pyhitettävän museotoiminnalle, mutta alakerta uhrattaisiin varojenhankintaan ja talon kylkeen rakennettaisiin tanssilava. Asiat etenivät panssarijoukkojen ripeällä tahdilla. Esitys maa-alan ostamisesta tehtiin Hattulan kunnalle maaliskuussa 1960, ja kauppakirja allekirjoitettiin juhannuksen jälkeen. Heinäkuun helteillä saatiin poikkeuslupa tanssilavan rakentamiseksi ja parketin avajaiset pidettiin jo syyskuun alussa.

Samanaikaisesti, kun yhdistyksen tanssilavatoimikunta vei tarmokkaasti hankettaan kohti maalia, työskenteli museotoimikunta evl Heikki Mikkolan johdolla. Alun perin yhdistyksen puheenjohtaja Frick painotti museon kehittämistä ulkoilmamuseoksi siten, että panssarivaunuja sekä panssarintorjuntatykkeitä sijoitettaisiin eri puolille Parolan kasarmialuetta. Valmistelutyön myötä kuitenkin valkeni, että sijoitettavia raskaita museoesineitä olisi yli kolmekymmentä kappaletta, jolloin museo päätettiin rakentaa juuri hankitulle Piilopirtin alueelle. Vauhti ja tykit ryhmiteltäisiin rinteeseen kolmelle tasanteelle, ja olipa tarkoituksena rakentaa sinne myöhemmin kalustohallitkin. Näin syntyi siis rin-

nenäyttely, jonne museokalusto päätäväisesti siirrettiin ennen kuin evl Sven Björkman lausui museon avajaisnat 18.6.1961.

Sisämuseon rakentaminen jäi vielä odottamaan toteuttajiansa. Museo-materiaalia oli kertynyt jo runsaasti, ja se jouduttiin varastoimaan tilapäisesti Panssarikoulun ullakolle. Sisämuseon sijoittamisesta Piilopirtin yläkertaan olivat jo rakennuspiirustuksetkin valmiina, mutta suunnitelmista luovuttiin vuoden 1962 loppupuolella. Tällöin nähtiin tarpeelliseksi muodostaa Parolanharjun rinteeseen kaksi selkeää kokonaisuutta, museoalue ja huvittelukeskus. Sisämuseolle tehtiin oma rakennus ulkonäyttelyn yhteyteen, jolloin hirsitalon yläkerta vapautuisi motellikäyttöön.

Sisämuseon piirustukset laati Hämeenlinnan kaupunginarkkitehti Olavi Sahlberg. Rakennustyöt lähtivät ripeästi käyntiin niin uudisrakennuksen kuin Piilopirtinkin puolella. Ahkerien talkoolaisten samoin kuin myötämielisten materiaalin lahjoittajien ansiosta uusien tilojen yhteiset avajaiset voitiin järjestää jo kesäsesongin alkaessa 10.7.1963. Tilaisuutta kunniotti läsnäolollaan Hämeen läänin maaherra Jorma Tuominen.

Sisämuseoon sijoitettiin alkuvaiheessa 86 museoesineitä. Uudesta tilasta saivat paikkansa mm. talvisodan taisteluissa mainetta niittäneet polttopullot ja kasapanokset. Nähtävillä oli myös panssarintorjuntakivääriin asetekninen kehitys päättyen suomalaiseseen 20 mm "norsupyssyyn." Yleisön ihailtavana olivat myös sodanai-

kaiset komentoliput ja kenrm Laguksen sotisopa.

Panssarimuseolla kävi avajaisvuonna yli 7 000 vierasta, mitä määrää voidaan pitää hyvänä, sillä näyttelyt olivat avoinna vain kolmena päivänä viikossa. Tietoisuus raskaan sotahistorian museosta lisääntyi tasaisesti, eikä varmaankaan vähiten Panssarilehden ansiosta, mikä näkyi vuosittaisena kävijämäärän kasvuna. Niinpä kymmenen vuoden taipaleen jälkeen kirjattiin jo toisen mittaluokan lukuja, kun esimerkiksi vuonna 1970 kävijöitä oli 62 273 henkilöä. Kansakunnan varallisuuden kasvun myötä sekä vapaa-ajan lisääntyessä, veteraanit pakkasivat perheensä Simcaan, Mosseen tai Morris Miniin ja lähtivät näyttämään millä välineillä Suomen itsenäisyys oli turvattu.

Museon kehittämissuunnitelmaan kuului alkuvuosista lähtien panssarintorjuntatykkijoukkueen tukikohdan rakentaminen majoituskorsuineen. Rahavaikeudet viivästyttivät hanketta, kunnes heinäkuussa 1966 alueelle rakennettiin Piiska-korsu ja tykkiasemat. Korsukokonaisuuden esikuvana oli jatkosodan aikainen Syvärin Ohtalin lohkon pesäke. Parinkymmenen vuoden kuluttua jo huonokuntoiseksi päässeet asemat antoivat tilaa uudelle museon päärakennukselle. Panssarintorjuntatukikohta koki uudelleensyntyemisen vuonna 1993, jolloin museorinteeseen rakennettiin korsu, juoksuhauda ja tuliasemat. Hankkeen puuhamiehenä oli Ilmari Kivistö, josta myös korsun nimi "Ilmari".

Museon massiivisen tunnusmerkin, panssarijunan, kokoaminen yltäasanteelle alkoi vuonna 1969, kun tykkivaunu ”Rumilus” siirrettiin Asevarikko 5:stä sitä varten ostetulle 0,25 ha lisämaalle. Maailmanlaajuisestikin ainutlaatuinen junakokonaisuus sai lopullisen sijansa harjun päällä vuosina 1984-1986. Tällöin VR lahjoitti museolle Tk3, Pikku-Jumbo -veturin sekä kaksi tavaravaunua ja varikolta siirrettiin kolme muuta panssaroitua vaunua junan jatkoksi.

Panssarikillan omistamat vanhat rakennukset olivat pitkään omillaan. Vasta 1980-luvun alkuvuosina herätettiin maalaamaan niiden seinäpintoja, korjaamaan kattoja ja remontoimaan sisähuoneita. Maahankintojen myötä tullut Kiltapirtti kunnostettiin kesällä 1982 matkailukäyttöön, ja siitä olikin killalle pieniä tuloja. Terveysviranomaiset kuitenkin kielsivät varsin pian rakennuksen vuokrauksen ulkopuoliseen majoituskäyttöön ja kiilta päätyi käyttämään rakennusta oman väen tarpeisiin. Vuosien saatossa rakennus rapistui ja rakenteet vaurioituivat.

Museon kaluston määrä kasvoi verkkaisesti läpi 60- ja 70-lukujen. 80-luvun alkupuolella museomateriaalin määrä lähti nousuun, kun vaihtelevassa kunnossa olevia vaunuja siirrettiin talteen varikoilta ja ampumakentiltä. Samanaikaisesti yksityisiltä tahoilta saatiin lahjoituksia ja varikoilta hankittiin vaunuihin liittyvää oheismateriaalia, jolloin myös pienesinekokoelma alkoi karttua. Lisääntyvän materiaalin myötä kehittyivät arkistointi, varastointi ja kirjanpitojärjestelyt.

80-luvun loppupuolella museon kokoelma koheni saksalaisilla ja englantilaisilla vaunuilla, kun Sotamuseon haltuun oli esinevaihtojen kautta päätyneet kyseistä alkuperää olevia laitteita. Kyseisen materiaalin vastaanottamisesta käytiin keskustelua, sillä Panssarimuseon kokoelmat keskittyvät suomalaisten ja vastustajien kalustoon. Materiaali otettiin kuitenkin vastaan perustelulla ”mahdollistaa vertailun”.

Veteraanisukupolven voimannäyttö

Maakuntalehti Hämeen Sanomat otsikoi 27.9.1985 raflaavasti ”Panssarikillan jäsenistöllä on totuuden hetki.” Oli nimittäin tullut selväksi, että museo näivettyy, ellei sitä kehitetä paremmin vastaamaan matkailijoiden tarpeita. Museolta puuttuivat ajanmukainen kahvio ja museomyymälä saniteettitiloihin puhumattakaan hyväkuntoisen museomateriaalin esillepanon ja säilymisen mahdollistavasta sisänäyttelyhallista. Oli aika käynnistää suurhanke, joka tähtäsi edellä mainittujen

PANSSARIMUSEO PAROLA

Parola Pansarmuseum

— en enastående sevärhet i Norden

Vorhelst ni reser i Syd-Finland är Tavastehus alltid invid er reserutt — Finlands Silverlinje börjar här.

Nära intill Tavastehus befinner sig Parola Pansarmuseum, som berättar sig egna okonstlade språk om Finlands krig åren 1939—40 och 1941—45. I muséet finnas förutom franska, engelska, ryska och tyska pansarvagnarna pansarvärmsvapen, teckningar, fotografier o.s.v.

Muséet är öppet tiden mellan den 1. 5.—31. 10. kl. 09.00—21.00.

I sammanband med muséet finns ett vandrarhem.

Alusta alkaen helposti saavutettava

vaatimusten täyttämiseen.

Panssarikillan syyskokous hyväksyi Panssarimuseon rakentamissuunnitelman 19.10.1985 ja hallitus allekirjoitti elokuun alussa 1986 urakkasopimuksen Kummila Oy:n kanssa uuden hallin rakentamisesta ensimmäiseen vaiheeseen. Varsinainen rakentaminen käynnistyi rivakasti siten, että perustusten ja rungon harjannostajaisia päästiin viettämään 31.10.1986. Siitä työt jatkuivat kahden ammattilaisen, Ilmari Kivistö ja Erkki Salotaipale, sekä useiden talkoolaisten voimin. Rakennuspäällikkönä toimi Oiva Lehmustola. Jouluun mennessä uusi halli oli suojassa tuulelta ja tuiskulta.

Hallin piti alkuperäisen aikataulun mukaisesti olla valmis syksyllä 1987, mutta kiltalaisten talkooinnon ansiosta rakennustyö edistyi niin hyvin, että tilat voitiin avata yleisölle jo kesän kynnyksellä. Erikoisnäyttely ”Suomalainen panssarintorjunta polttopullostahukseen” avajaiset ja hallin käyttöönotti-

laisuus järjestettiin 29.5.1987 runsaan kutsuvierasjoukon läsnä ollessa.

Panssarimuseo sai yhdellä täysosumalla 508 m² lämmintä näyttelytilaa, ajanmukaisen kahvion, toimistojen kokoushuoneet sekä talonmiehen asunnon. Muutos aiempaan oli todella merkittävä, ja museo siirtyi harppauksella uudelle aikakaudelle. Rakennusprojekti oli, pusertaen toki killan voimavarat äärimmilleen, todellinen veteraanisukupolven voimannäyte.

Päärakennuksen rakennusmateriaalin varastona toimineen tanssilavan kunnostaminen näyttelytilaksi ajoittuu alkuvuoteen 1991. Tuolloin museolle kokoontui jälleen talkoolaisia Oiva Lehmustolan johdolla, ja tavoitteena oli muuttaa parkettialue panssarintorjuntanäyttelytilaksi sekä museomestarin varastoksi. Tilaan asennettiin ikkunat, maalattiin seinät ja pystytettiin vitriinit, jonka jälkeen näyttely oli valmis yleisön katseille.

Toiminnan jatkuvuus varmistettava - Panssarimuseosäätiö ottaa vastuun

Vuonna 1987 valmistunut uusi näyttely- ja toimistorakennus takasi museolle kohtuulliset toimintaedellytykset. Rakentamisen myötä lainaa oli kertynyt runsaat 1,5 miljoonaa markkaa, joten kiltta oli taloudellisesti ahtaalla samalla kun museon kävijämäärä oli laskusuunnassa. Oli etsittävä uutta suuntaa, jotta museon tulevaisuus turvattaisiin. Panssarimuseo hyväksyttiin marraskuun lopulla 1987 ”sotahistoriallisesti erikoismuseoksi” toimialueenaan panssariaselajin esineellinen perinteen tallentaminen, tutkiminen sekä näyttely- ja julkaisutoiminta. Museo oli näin saavuttanut tavoittelemansa statuksen, mutta se ei tuonut mukanaan valtiavallan rahallista tukea. Olisi löydettävä keinoja, joiden avulla museo pääsisi ainakin osittain pysyvän valtionavun piiriin.

Panssarimuseolle päätettiin palkata museonjohtaja vuonna 1997. Ratkaisun ansiosta Museovirasto katsoi muistiorganisaation täyttävän museolain vaatimukset, ja alkoi tukea sitä lähinnä kokoelmien luetteloinnissa. Opetusministeriönkin suhtautuminen oli kääntymässä myötämieliseksi, mutta se ilmoitti rahapulan estävän pysyvän taloudellisen tuen.

Johtajan nimittämisen myötä tapahtunut museon siirtyminen killan hallituksen suorasta johdosta omaksi yksiköksi ei sen sijaan ollut mutkatonta. Niin killan hallitus kuin yksittäiset jäsenetkin pyrkivät jatkuvasti puuttamaan vaatimuksin, esityksin ja neuvoin museon pienimpäänkin toimintaan. Vielä kun kattavat suunnitelmat toiminnan kehittämisestä puuttuivat, ei ollut ihme, että tuolloinen museonjohtaja tunki olonsa ahtaaksi.

Yhtenä killan ja erityisesti museon toiminnan selkiyttämiskeinona nähtiin erillisen säätiön perustaminen Panssarimuseon toimintaedellytysten turvaamiseksi ja kehittämiseksi. Ajatus oli ollut esillä vaihtelevalla tarmolla vuodesta 1991 alkaen. Asiaan otettiin vuosien varrella periaatteellisella tasolla myönteistä kantaa useassakin killan kokouksessa, mutta menettelytavat, hallinnon järjestäminen ja säännöt aiheuttivat ajoittain voimakastakin turbulenssia jäsenistössä. Keväällä 2001 oltiin vihdoinkin niin pitkällä Panssarimuseosäätiö-hankkeen valmistelussa, että pohdittiin eri vaihtoehtoja peruspääoman hankkimiseksi. Parhaimmaksi ratkaisuksi valikoitui Lepolan tilan ja sillä olevan Kiltapirtin luovuttaminen peruspääomaksi, jolloin säätiön hyväksi kerättävä raha voitaisiin asettaa puolestaan käyttöpääomaksi.

Minäkin osaan!

Huolellisen valmistelun jälkeen lopullisen Panssarimuseosäätiö -nimensä saaneen toimijan perustava kokous voitiin pitää marraskuussa 2002, ja vastuu museosta siirtyi säätiölle vapuna 2003.

Panssarimuseosäätiön tehtäväksi kiteytyi museon ylläpitäminen ja kehittäminen sekä sen toiminnan turvaaminen. Näin Panssarikillalle, jolle kuitenkin jäi enemmistö uuden säätiön edustustoon, luotiin edellytykset keskittyä muihin yhdistyksen tehtäviin.

Uuden rakentamista - ainutlaatuinen museokalusto suojaan ja näytteille

Panssarimuseosäätiön hallitus omaksui nopeasti roolinsa museon toimintaedellytysten pitkän aikavälin kehittämisessä. Oli myös tärkeää turvata jo 80-luvulla saavutettu museon ammattimainen status. Hallitus otti yhdeksi konkreettiseksi tavoitteeksi lisätilan saamisen museon näyttelyiden ja arkistotilojen laajentamista varten. Perusteellisten rakennusvaihtoehtojen punninnan jälkeen päädyttiin uuden lämpimän näyttelyhallin rakentamiseen museon piha-alueelle. Näyttelyhalli 2 otettiin käyttöön elokuun alussa 2009. Teräsrakenteiseen halliin valmistui tilaa 504 m², mikä on suunnilleen saman verran kuin parikymmentä vuotta aiemmin rakennetussa päänäyttelyhallissa. Halli on lähtökohtaisesti toimiva rakennus museokaluston säilytykseen, mutta ahdas siellä esiteltäväksi tarkoitettun raskaan museoajoneuvokaluston näytteille asetteluun. Tämä on tietenkin kaikkien museoiden ikuisuusongelma – tilaa ei ole koskaan riittävästi.

Panssarimuseon perustamisvaiheesta alkaen, kun oli tehty ratkaisu ulkonäyttelykaluston ryhmittämises-

tä rinteeseen kolmelle tasanteelle, suunnitelmalla oli ollut saattaa vaunut katteen suojaan. Vuodet ja vuosikymmenet kuluivat, mutta yhä vain vaunut olivat sään armoilla. Korrosio iski teräkseen ja kunnostustöistäkin saatu hyöty jäi lyhytaikaiseksi. Museon toiminnassa ja hallinnossa pitkään mukana ollut sotakamreeri Teuvo Mahrberg päätti vuonna 2013 käynnistää toden teolla hankkeen, jonka tavoitteena oli rakentaa katokset rinteessä oleville vaunuille. Päämääränä oli kattaa rinteessä olevat kaksi tasannetta kevytrakenteisilla katoksilla. Kyseiset rakenteet paitsi antaisivat suojaa vaunuille ja pidentäisivät huoltoväliä, ennen kaikkea parantaisivat merkittävästi ulkonäyttelyalueen ympärivuotista käytettävyyttä.

Arkkitehti Antti Könösen suunnitellupöydällä syntyi kaksi samankaltaista teräsrunkoista katosta, joista alempi on pituudeltaan 80 metriä ja ylempi 60 metriä. Rakennuksilla on syvyyttä 12 metriä ja keskikorkeus noin 4,5 metriä. Näin saatiin suoja vähintään 28 vaunulle.

Rinnekatoshankkeen kustannusarvio oli noin 500 000 euroa. Panssarimuseosäätiöllä, killasta puhumattaakaan, ei ollut resursseja käynnistää rakennuttamista olemassa olevalla pääomalla. Lainan ottamista koko hankkeen rahoittamiseksi pidettiin poissuljettuna vaihtoehtona, joten rahoitus päätettiin järjestää rahanke-räyksellä. Lisäksi luotettiin siihen, että museon kumppanit antaisivat rakentamiseen materiaalitukea. Vuonna 2014 käynnistetty perinteinen rahankeräyskampanja tuotti noin 20 000 euroa. Heti perään järjestetty joukkorahoituskampanja oli selkeästi tuottoisampi, sillä sen kautta rahaa kertyi yli 82 000 euroa. Pääosa joukkorahoittajista oli suomalaisia, mutta mielenkiintoi-

Veteraanisukupolven voimannäyte

sesti kampanjaan osallistui henkilöitä 17 maasta, suurimpana ryhmänä 410 japanilaista. Heidän panoksensa oli 36 000 euroa. Ansio tästä lankeaa suurimmalta osin BT-42 museovaunun harvinaisuudelle, josta oli tullut mediaköni Japanissa.

Rinnekatoshankkeen valmistelu eteni siten, että Hattulan kunnan rakennusvalvonta hyväksyi rakennusluvut loppuvuodesta 2016. Katosten perustustyöt päästiin aloittamaan loppukesästä 2017, kun opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämä 100 000 euron investointituki varmistui. Lisäksi eduskunta myönsi lisäbudjetissaan 100 000 euroa museon toiminnan kehittämiseen. Panssariprikaati antoi mittavan tuen hankkeen toteuttamiseen hinaamalla 60 vuotta paikoillaan seisseet vaunut rakennustöiden alta ja suorittamalla rinnerakentamisen edellyttämät laajat maansiirtotyöt erikoistykoneosaston koulutustyönä. Katosten varsinainen rakentaminen jakautui kahteen urakkakokonaisuuteen, joista perustusurakkaan kuuluivat perustusten rakennustekniset työt

materiaaleineen ja teräsrakennearkaan sisältyivät vastaavasti teräsrakennetyöt materiaaleineen. Rakennuttajana toiminut Panssarimuseosäätiö vastasi maanrakennustöistä, mittauksista ja lvis-töistä.

Katosprojekti toteutui suunnitellusti, ja rakennukset vihittiin käyttöön 28.4.2018. Sinivalkoista nauhaa olivat leikkaamassa kunnioitetut sotiemme panssariveteraanit Reino Lehväslaiho ja Stig Nyström sekä Museoviraston pääjohtaja Juhani Kostet. Rakennushankkeen yhteenlaskettu kustannus lahjoitukset huomioon ottaen oli 485.600 euroa.

Panssarimuseon yleisöpalvelut kehittyivät edelleen suotuisasti vuonna 2019, kun ulkonäyttelyn rinnekatosten takaseiniin onnistuttiin hankkimaan rahoitus Maanpuolustuksen kannatussäätiöltä. Saatu 50 000 euron tuki mahdollisti myös katosalueen kulkuporttien, etuaidan sekä pääportin uusimisen.

Rinteessä tehdyt uudistustyöt antoivat vauhtia koko alueen siistimiselle. Pitkään vireillä olleeseen Kiltapirtin

purkuun saatiin lupa kevään 2018 kuluessa. Aikoinaan kaunis huvila ei ollut enää pelastettavissa, ja se purettiin näytöksentän laajennuksen tieltä saman vuoden syyskuussa. Tontin alue tasoitettiin museotapahtumien näytöksentäksi. Yleisilmeen kehittämistä jatkettiin syksyllä 2019 maalamalla moottorihalli.

Ulkotöistä sisätöihin - perusnäyttely uudistetaan

Panssarimuseon perusnäyttely on rakennettu vuosikymmenien kuluessa. Sen pääobjektit ovat suurikokoisia, mistä johtuen näyttelyn rakentaminen on ollut pitkäjänteistä ja resursseja sitovaa. Samasta syystä näyttelytilat ovat vääjäämättä jääneet ajastaan jälkeeseen, eivätkä täytä nykyaikaisen näyttelytilan vaatimuksia. Tämän asiointilan tiedostaen museon ulkorakenteiden kohennuttua päätettiin keskittyä laajentamaan ja uudistamaan sisä näyttelyä museon perustehtävää kunnioittaen ja nykyaikaisia elementtejä hyväksikäyttäen.

Päänäyttelyhallin pintaremontti ja näyttelyn uusiminen oli valmisteltu aloitettavaksi maaliskuun puolivälissä 2020. Koronaepidemia kuitenkin viivästytti hanketta ja uudistamista päästiin toteuttamaan vasta kesäsesongin jälkeen syksyllä 2020. Päänäyttelyhalli tyhjennettiin museokalustosta, minä jälkeen katto ja seinät maalattiin. Seinien yläosaan asennettiin isot bannerollikuvat. Mannerheim-ristin ritariosioon ja hallin takaoveen asennettiin isot levyille painetut kuvat. Vitriinit ryhmitettiin uudelleen ja niihin asennettiin nykyaikaiset led-valot. Hallin vapaille seinien alaosille rakennettiin näyttelyseinäkkeet. Hallin sähköistystä päivitettiin ja kattoon asennettiin kaksi sähkökiskoa virransyöttöä varten. Halliin asennettiin uusi esitysjärjestelmä luento- ja muita tilaisuuksia varten. Panssarivaunun ryhmitettiin halliin uuteen järjestykseen ja kolmen vaunun sisätilat valaistiin led-valoilla.

Päänäyttelyhallin on sijoitettuna vain sota-aikaista ja sitä vanhempaa kalustoa. Viereinen 2-halli puolestaan esittelee sotien jälkeistä aikaa aina nykypäivään asti, ja siellä on tällä hetkellä esillä muun muassa kotimaisen pyöräpanssariajoneuvon kehityksen vaiheita. 2-halliin varattiin myös tila yleisön aktiivitoiminnalle, johon sijoitettiin muun muassa puolustusvoimilta saatu Leopard-simulaattorikontti. Tämän aktiivinurkkauksen toiminnallisuuden valmistelu on työnalla.

Päänäyttelyhallin sisääntulo-ovelle asennetaan lisäksi lähiaikoina levypainatuksena taulut, joissa kerrotaan pääkohdittain Suomen vaiheet toisessa maailmansodassa. Lisäksi halliin

Uusi näyttelyhalli nousemassa

sijoitetaan muutamia tietokonenäyttöjä, joista pääsee tarkastelemaan vau-
nujen sisältä kuvattuja 360° -esityksiä.

Päänäyttelyhallin uudistaminen toteutettiin Panssarimuseosäätiön varoin kustannusten ollessa hieman yli 40 000 euroa. Ritariosan uusimis-
ta varten saatiin 2 000 euron avustus Mannerheim-ristin Ritarien säätiöltä.

Panssarimuseosäätiön toimesta syksyn 2020 kuluessa remontoitiin ja kalustettiin uudelleen myös Kiltahuone auloiheen. Samalla kokoustilaan hankittiin esitysjärjestelmäksi iso taulutelevisio ja kannettava tietokone ohjelmistoina.

Kevään 2021 kuluessa perusnäyttelyn uudistaminen siirtyi entisen tanssilavan puolelle, kun vuorossa oli panssarintorjuntanäyttelyn saattaminen ajan tasalle. Koko tanssilava valjastetaan esittelykäyttöön, ja näyttely rakentuu ehostettuun tilaan aiempaa vaikuttavampana. Näyttelyyn sijoitetaan kymmenkunta uutta vitriiniä ja panssarintorjuntatilanteita esittäviä dioraamoja. Esittelytilaan liittyy lisäksi museovieraita innostava panssarintorjuntasimulaattorin kaltainen interaktiivinen elementti. Näyttely on tarkoitettu avata yleisölle Panssarimuseon 60-vuotispäivänä 18.6.2021.

Lähiaikoina on tarkoitus kehittää myös Panssarimuseon näyttelyiden fyysistä ja virtuaalista saavutettavuutta. Ulkonäyttelyalueen kulkuportille on valmistauduttu rakentamaan nykyvaatimukset täyttävä ja liikuntarajoitteisille soveltuva kulku. Erityisesti pyörätuolia tai rollaattoria käyttäviä henkilöitä palvelemaan tarvitaan luiska, joka johtaa näyttelytiloista pihatasaanteelle. Bittivauruuden puolella näyttelyistä tuotetaan lyhyt virtuaalinen nettiesittelykierros viittomakielen tulkkauksineen.

Uusittu museomaailma palvelee eri muodoissaan niin historiasta kiinnostuneita peruskävijöitä, asiantuntijajaharrastajia kuin sotahistorian polkuja kulkevia koululaisiakin. Interaktiiviset näyttelyelementit houkuttelevat uusia asiakasyhmiä samalla, kun niiden avulla pyritään lähestymään ilmiöitä eri näkökulmista.

Ammattimaisesti hoidetuksi museoksi - säätiöratkaisu osoittautuu oikeaksi

Panssarimuseosäätiön perustaminen osoittautui jo alusta alkaen tulokselliseksi ratkaisuksi ja vuosien myötä asianlaita on vain vahvistunut. Sitä todistavat onnistuneesti toteutetut rakennushankkeet, ja ennen kaikkea museon aseman vahvistuminen ammatillisesti hoidettujen museoiden piirissä.

Valtiohallan näkökulmasta Panssarimuseosäätiön perustaminen taka-

Sotakamreeri Reino Lehvälaiho avasi rinnekatokset 26.4.2018

si sen, että Panssarimuseon ylläpito ja kehittäminen olivat asiaan vihkiytyneissä ja asiantuntevissa käsissä. Valtion rahakirstun vartijat saattoivat luottaa siihen, että museon toimintaan ohjattava tuki kanavoitui kulttuuriperinnön säilyttämiseen sellaisella tavalla, joka oli lainsäätäjän silmin ammatteettisesti hyväksyttävää.

Panssarimuseo hyväksyttiin opetus- ja kulttuuriministeriön valtionosuuden maksatuksen piiriin sinnikkään yrittämisen tuloksena vuoden 2006 alusta. Päätöstä, joka sisälsi kolmea laskennallista henkilötyövuotta vastaavan tuen maksamisen museolle, voidaan pitää oikean suuntaisena, ja sillä oli merkittävä positiivinen vaikutus museon talouteen. Laskennallinen henkilötyövuosien määrä ei kuitenkaan vastannut Panssarimuseon toiminnan volyymin ja vaikuttavuutta suhteessa muihin sotahistoriallisiin museoihin.

Epäsuhtaa yritettiin korjata vuosien mittaan, mutta valtion osuuksien jako pysyi kuin kiveen hakattuna. Tilanne

lähti oikenemaan vasta vuonna 2019, kun opetus- ja kulttuuriministeriö käynnisti valtionosuuksien uudistamistyön. Ministeriö tarkensi kriteerejä ja velvoitti kaikkia ammatillisesti toimivia museoita hakeutumaan uudelleen valtionosuuden piiriin. Näin museoiden kelpoisuudet ja tuen laskentaperusteet arvioitiin tasavertaisesti. Panssarimuseo laati huolelliset perustelut, ja ministeriö antoi museolle positiivisen päätöksen saman vuoden marraskuussa. Päätöksen myötä Panssarimuseon saama valtionosuus kasvoi vuodesta 2020 alkaen noin 60 prosenttia edellisvuoteen verrattuna. Panssarimuseon toiminnan taloudellinen perusta vahvistui oleellisesti, ja resursseja voidaan vihdoin ohjata myös toiminnan kehittämiseen.

Pääosa Panssarimuseolla olevasta "raskaasta museokalustosta" on Puolustusvoimien omistamaa. Puolustusvoimien keskusmuseona toimii Sotamuseo, jonka kanssa Panssarimuseolla on ollut yhteistyösopimus vuodesta 1988 alkaen. Alussa sopimus

Päänäyttelyhalli uudessa valossa

koski ensisijaisesti kiinteistöpalveluja, ja vuodesta 2014 se laajeni kattamaan myös museaalista toimintaa, lähinnä Puolustusvoimien esineistöä ja niiden säilyttämistä. Nykyinen voimassa oleva sopimus koskee kolmivuotiskautta 2019-2021.

Panssarimuseo toimii ja säilyttää valtaosiltaan Puolustusvoimille kuuluvaa esineistöä Panssarikillan ja Panssarimuseosäätiön omistamassa kiinteistössä. Puolustushallinto tukee yhteistyömuseoiden toimintaa maksamalla tilojen vuokran ja pääosan ylläpitokustannuksista. Vuokrasopimusten ylläpitovastuu on Puolustusvoimien logistiikkalaitoksella. Panssarimuseon tapauksessa vuokra on vuosittainen ns. könttäsomma, joka ei ole perustunut yleiseen vuokratasoon. Tästä syystä Panssarikilta ja Panssarimuseosäätiö tekivät esityksen vuokrien tasokorotuksesta logistiikkalaitoksen esikunnalle joulukuussa 2018. Vuokran tarkistuksesta ei heti päästy yksimielisyyteen, mistä johtuen sopimus allekirjoitettiin taannehtivasti neuvottelujen ratkettua vuoden 2019 puolella. Sopimusväännön ansiosta Panssarimuseosäätiön omistuksessa olevat 2-halli ja rinnekatokset sisällytettiin vuokran piiriin 2019 alkaen. Vuokraa ei tälläkään kertaa onnistuttu nostamaan lähelläkään yleistä markkinoiden tasoa, ja vähäinen vuokratuotto ei mahdollista rakennusten asianmukaista kunnossapitoa. Muiden yhteistyömuseoiden käyttämistä tiloista puolustushallinto sen sijaan maksaa täysimääräistä vuokraa Puolustuskiinteistöille.

Panssarimuseo järjestää vuosittain useita yleisöä kiinnostavia tapahtumia. Ne ovat sitä vahvaa osaamisaluetta, jolla museo erottuu muista vastaavista toimijoista. Nämä aktiivitelaisuudet on pyritty kohdentamaan eri asiakasryhmille, joita ovat panssari- ja panssarintorjuntaväen lisäksi muun muassa lapsiperheet, pienoismalliharrastajat ja mobilistit. Tapahtumat selvästikin kiinnostavat, sillä ne edustavat noin viidennestä kokonaiskävijämäärästä. Perinteinen kesäkauden avaus on vappuun ajoittuva ja yhdessä Hämeen Mobilistien kanssa toteutettava ”Kevätsavutus”. Ensimmäinen savutus oli vuonna 2012. Vuodesta 2004 alkaen on järjestetty lapsiperheiden keskuudessa suuren suosion saavuttanut ”Perhepäivä”, joka yleensä ajoittuu juhannuksen jälkeiseen viikonloppuun. Kolmas oman kävijäkuntansa vakiinnuttanut tilaisuus on ”Harrastepäivä”, joka kiehtoo erityisesti pienoismalliharrastajia.

Tilaisuuksien yleisömagneetteja ovat liikkuvat ajoneuvot, ovatpa ne sitten museon tankkeja, mobilistien vanhoja ajoneuvoja tai RC-laitteita. Kai-

Perhepäivinä riittää nähtävää

kissa niissä välittyy ”rakkaus lajiin” ja vapaaehtoisen työn merkitys. Museon tapahtumien järjestäminen ja ajokuntoisten vaunujen ylläpitäminen ei olisi mahdollista ilman panssarikiltilaisten ja lukuisten muiden vapaaehtoisten tukijoiden korvaamatonta työpanosta.

Kuusi vuosikymmentä kehittämistä - työ jatkuu

Vuonna 1961 perustettu Panssarimuseo on vakiinnuttanut roolinsa suomalaisen panssari- ja panssarintorjuntajoukkojen kulttuurihistoriaan liittyvässä yleisötyössä, mitä todistavat vuosittaiset 30 000 vierailijan kävijämäärät. Panssarimuseon strategiasa korostuu yhteiskunnallinen palvelutehtävä ja rooli vastuualueeseensa liittyvän ymmärryksen lisääjänä nykyaikaisen museotoiminnan keinoin. Museota on viime vuosina kehitetty määrätietoisesti helposti lähestyttäväksi, erilaisia yleisöjä palvelevaksi ja tutkimustietoa yleistajuistavaksi sotilasmuseoksi.

Panssarimuseon visiona on olla panssari- ja panssarintorjunta-alan muistiorganisaatio, jonka asiantuntijuus perustuu syvälliseen menneisyyden tuntemukseen. Yhdenvertaisesti saavutettava sotahistoriallinen tieto avaa museon kaikkien käyttöön

ja mahdollistaa yhteisöjen osallistumisen kulttuuriperintönsä määrittelyyn. Panssarimuseo nähdään mahdollistajana, jolla on tärkeä rooli kulttuurillisesti moninaisen yhteiskunnan tukemisessa ja kehittämisessä. Toiminnan keskiössä on sen perustamisesta 1961 alkaen ollut pitkäjänteinen kokoelmatyö, jota täydentää ilmiöiden esilletuonti toiminnallisissa tapahtumissa. Museo tunnetaan erityisesti monipuolisista näyttelyistään, ammattitaitoisista tieto- ja kokoelmapalveluistaan sekä aktiivisesta yleisötyöstään. Monipuolisen ja kansainvälisen yhteistyöverkoston kautta museo kykenee elämään ajassa ja on avoin uusille ajatuksille.

Lopuksi museotoimikunnan puheenjohtaja evl Heikki Mikkolan sanoja vuodelta 1961 lainaten:

”Museo on ennen kaikkea tarkoitettu nuorille ja tuleville sukupolville kertomaan millaisin välinen Suomen itsenäisyys on turvattu ja ennen kaikkea suomalaisesta miehestä, joka näillä välineillä teki mahdottomankin mahdolliseksi. Kalustolla, jonka me täällä näemme, on tehty tekoja, jotka eivät saa painua unohduksiin.”

Portinvartija